

**REVISTA
MEDIEREA**

Apare sub egida

Cu sprijinul

MEDIARCOM

**EUROPEAN MEDIATION ASSOCIATION
ASSOCIAÇÃO EUROPEIA DE MEDIAÇÃO
ASOCIACIÓN EUROPEA DE MEDIACIÓN
ASSOCIATION EUROPÉENNE DE MÉDIATION
ASOCIAȚIA EUROPEANĂ DE MEDIERE**

Fiind susținută de

www.DreptOnline.ro
Resursa ta de Drept

Revistă de mediere și ADR

Nr. 1–2/2013

IMPORTANT

Începând cu 2013 **Revista Mediarea** apare semestrial și se difuzează numai pe bază de abonament.

Prețul unui exemplar este 50 lei, în acest preț fiind incluse și cheltuielile de difuzare, iar costul unui abonament anual este de 100 lei (2 numere).

Toți cei interesați în a contracta un abonament o pot face prin una din următoarele modalități:

- direct la sediul editurii din Bd. Nicolae Bălcescu nr. 27-33, Bloc Unic, Scara B, Etaj 4, Apartament 38, Sector 1, București;
- prin mandat poștal sau ordin de plata în contul Editura Universitară nr. R046 TREZ 7015 069X XX00 3931 - deschis la Trezoreria Sectorului 1;
- prin telefon la numărul 021-315.32.47;
- prin e-mail la adresa comenzi@editurauniversitara.ro

REVISTA MEDIEREA

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Tehnoredactare: Ameluța Vișan
Coperta: Claudiu Ignat, Mihai Ghervase, Zeno Șuștac

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

ISSN 1844-9190

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/18449190

© © Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate pentru Zeno Șuștac, Claudiu Ignat,
Editura Universitară

Copyright © 2013
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

REVISTA MEDIEREA

Co-Redactor șef:

- dr. Zeno Daniel Șuștac
- asist. univ. drd. Claudiu Ignat

Redactor șef adjunct:

- Jud.dr. Denis Ghervase

Membri de onoare

- Drd. Anca Elisabeta Ciuca
- prof. Jose Arthur Vasconcelos-Sousa
- dr. Thierry Garbi

Colegiul de redacție:

- drd. Alina Gorghiu
- drd. Bogdan Olteanu
- jud. drd. Cristi Danileț
- drd. Mircea Arman
- drd. Cristina Candea
- drd. Ignat Claudia
- drd. Vasile Muscalu
- prof. Ioan Ghise
- lector univ. Drd. Denisa Bica
- Șuștac Ionelia-Claudia
- lector univ. drd. Dragomiroiu Gheorghe
- Dr. Bobaru Daniela
- Drd. Av. Laura Pop Elena
- Drd. Simona Bădăluță
- Cristina Panzel
- Mihai Munteanu

Consiliul științific:

- prof. Jose Arthur Vasconcelos-Sousa
- dr. Thierry Garbi
- prof. univ. dr. Crenguța Ioana Leaua
- jud. dr. Denis Ghervase
- conf. univ. dr. Mihai Șandru
- lect. Univ Dr. Andrei E. Săvescu
- prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlatescu
- prof. univ. dr. Gheorghe Bica
- prof. univ. dr. Liviu Petru Zăpârțan
- conf. univ. dr. Sergiu Marin Capisizu
- prof. univ. dr. Mariana Ciocoiu
- prof. univ. dr. Emil Moroianu
- dr. Elena Bustea
- dr. Cornel Răduț
- dr. Irina Cehan
- dr.. Diana Ancheș
- lect. Univ. Dr. Rodica Dragomiroiu

Colaboratori:

- Florin Zamfir, Ion Tudor, Ion Dedu, Cornelia Ionescu, Bianca Constantinescu
- av. Anca Stirbeanu, Ciprian Cioaric
- av. Anne Marie Parlog, av. Dragoș Vișan
- Mitruță Gerard-Roberto, av. Sorana Budău, Virginia Smărăndița Brăescu, av. Tiberiu Simion, Cristina Forsea
- Codruța Simionescu
- Corina Frumosu, Constantinescu Monica
- Cătălin Galița

Revista Mediarea este editată sub egida Uniunii Naționale a Mediatorilor din România, cu sprijinul MEDIARCOM și este susținută de către Dreptonline.ro

CUPRINS

1. Eveniment revista Medierea	9
2. Medierea penală în legislația de la 1 februarie 2014 – Cristi Danileț	11
3. Avantajele clauzei de mediere în contractele comerciale – Claudiu Ignat	16
4. Zeno Șuștac, un inițiator al filosofiei medierii – Cecilia Caragea	19
5. ADR ȘI PR – Bumbar Roxana Bianca, Chevereșan Maria Violeta, Cotoară Cosmina Amalia	33
6. Conflict. ADR. Avantaje ADR	43
7. Conflictul – Haiduc Adriana-Liliana	49
8. Gala excelenței în mediere – Cluj-Napoca 2013	55
9. Mediere și negociere – Crăciunescu Emanuela Iconia, Topliceanu Petru Florin	87
10. Medierea culturală - o altfel de mediere – Danilescu Elena Andreea	94
11. Medierea familială - analiza comparată – Jr. Rodica Cojan mediator	99
12. Medierea în România de la lege, la (ne)înțelegere – Loredana De-Maio (Baciu)	106
13. Metode alternative de rezolvare a conflictelor – Dănuț Dana, Denisa Ursachi	110
14. Principiile etice ale medierii – Spînu Livia-Roxana	117
15. Medierea ca metodă ADR – Azgur (Hozan) Claudia-Estera, Cristescu Raluca-Cristina, Șega Adina, Șuștac Ionelia-Claudia	121
16. A.D.R-UL în contextul european și românesc – Dumitrescu Silviu Lucian	138
17. Mediere și negociere – Cristescu Petru	143
18. Justiția restaurativă și practicile de mediere victimă – infractor, în cazul minorilor, în țările europene – Berecici (Mihai) Iasmina	148
19. Scurt istoric al medierii – Anghioiu Rozvita Melania, Ana Teresa Atena	153
20. Scurt istoric al medierii – Monica Stan	158
21. Negociere și arbitraj – Țurcanu Tania Cristina, Simeria Alexandra	163
22. Teza de doctorat: O abordare filosofică a sistemelor ADR. Concluzii – Dr. Zeno Daniel Șuștac	174

EVENIMENT REVISTA MEDIEREA

Președinte Consiliului de Mediere din Republica Moldova in dialog cu Vicepreședintele Consiliului de Mediere din România

Zeno Șuștac: Mediatorii din România au urmărit de-a lungul timpului cu interes dezvoltarea medierii în Republica Moldova, începând cu legea nr. 134/2007 cu privire la mediere, un act normativ așteptat cu maxim interes, pana la prima adunare națională a mediatorilor din republica Moldova desfășurată cu puțin timp în urmă. A fost dificil acest drum, privit din interiorul profesiei?

Tatiana Ciaglic: Implementarea medierii în Republica Moldova este un scop anevoios iar calea parcursă este una dificilă și, în opinia mea, mai puțin rezultativă. La moment depunem efort pentru a resuscita interesul factorilor de decizie asupra instituției medierii, deficiențelor din sector dar și generăm soluții. Acum lucrăm asupra noului proiect de Lege cu privire la mediere. Anul trecut am încercat să unim mediatorii și să dezvoltăm spiritul participativ al acestora ca promotori ai serviciilor de mediere, care nu a fost suficient de pronunțat în rândul mediatorilor. Implicarea activă a mediatorilor în discuțiile publice privind proiectul nominalizat a demonstrat succesul nostru în acest sens. Dacă vom menține tempoul actual cred să avem realizării bune privind dezvoltarea medierii.

Un alt aspect important este necesitatea creării unei viziuni strategice privind optimizarea și dezvoltarea instituției medierii, promovarea serviciilor de mediere și consolidarea statutului de mediator. La moment un astfel de act lipsește iar acțiunile întreprinse poartă un caracter sporadic. Sperăm să depășim această etapă prin crearea și implementarea unei Strategii de promovare a medierii.

Zeno Șuștac: Ce noutăți va aduce noul proiect de lege din domeniu, proiect aflat acum in lucru?

Tatiana Ciaglic: Noi sperăm că am „învățat lecția” iar noul proiect de Lege pe de o parte reglementează unele aspecte ce nu au fost specificate în actuala lege iar pe de alta, propune mai multe mijloace de promovare a medierii. Aspectele importante ale proiectului sunt statutul mediatorului, componența și atribuțiile Consiliului de Mediere, organizarea activității de mediator, etc. Descrierea proiectului poate fi accesată [aici](#) iar proiectul [aici](#)

Zeno Șuștac: Cum vedeți dezvoltarea medierii în timp, atât pe plan național cat și internațional? Noua legislație la care se lucrează va fi influențată preponderent de recomandările și directivele europene sau se va tine cont in primul rând de specificul local al medierii și tipologia mediatorilor?

Tatiana Ciaglic: Cred că noua Lege se bazează de o analiză obiectivă a situației privind implementarea medierii în Republica Moldova iar reglementările propuse sunt armonizate cu cadrul normativ comunitar. Dorim să elaborăm o Lege care să reglementeze medierea și să ofere o dezvoltare durabilă acesteia prin sporirea încrederii în mediatorii și calitatea serviciilor de mediere.

Zeno Șuștac: Considerați ca ar fi benefica realizarea unei colaborări între Consiliul de Mediere din republica Moldova și cel din România? Cum vedeți o astfel de colaborare?

Tatiana Ciaglic: Cu siguranță colaborarea Consiliilor de Mediere din Republica Moldova și România ar fi benefică pentru noi, mai ales reieșind din experiența României, pe care o consider remarcabilă și utilă nouă. Interacțiunea ar putea avea loc prin schimb de experiență în primul rând, cred ca avem de învățat din calea parcursă de România privind medierea, provocările și soluțiile de depășire a acestora care au permis a atinge actualele rezultate.

Zeno Șuștac: Ce ne puteți spune despre literatura de specialitate din Republica Moldova?

Tatiana Ciaglic: Acum creăm un nucleu de profesioniști cu care să mergem înainte. Încercăm să depistăm și să depășim problemele practice ale mediatorilor. Recent am lansat o proiect pentru mediatori - „Laboratorul medierii” unde vom discuta problemele din sector și vom identifica soluții. Această platformă ar putea furniza și anumite articole de specialitate bazate pe experiența practică. În rest avem acces la resurse informaționale din alte state privind aspectele teoretice, conflictele, etc.

Zeno Șuștac: Există statistici despre numărul de medieri desfășurate până acum?

Tatiana Ciaglic: Nu avem un sistem de evidență statistică a cauzelor mediate la moment dar am accentuat de mai multe ori necesitatea acestor date pentru analiză și fundamentarea opțiunilor privind popularizarea medierii, etc. Prin urmare voi insista asupra necesității evidenței statistice a activității mediatorilor.

Zeno Șuștac: Primii mediatori au fost formați în baza unor parteneriate externe, cu ajutorul scolii americane de mediere. Ce alte influente mai cuprinde programul de formare de mediatori din Republica Moldova? În România, influentele cele mai importante au fost cele ale scolii americane și canadiene.

Tatiana Ciaglic: Pregătirea inițială a mediatorilor se realizează de instituțiile de învățământ superior. Pentru a asigura o pregătire adecvată a mediatorilor Consiliul de Mediere a aprobat Standarde și program-cadru pentru pregătirea inițială a mediatorilor care reglementează cerințele față de instituțiile de învățământ ce își propun să instruiască mediatorii. Considerăm că actul nominalizat determină minimum-ul necesar de cunoștințe și abilități necesare mediatorului, dar este un fapt cunoscut că acesta urmează să se perfecționeze perpetuu, inclusiv pe seama propriei experiențe. Instruirea inițială reprezintă o fuziune între aspectele psihologice și juridice, precum și alte domenii adiacente, o parte semnificativă a cursului este destinată dezvoltării abilităților practice de mediator.

Zeno Șuștac: De unde vine pasiunea și dăruirea dumneavoastră în consolidarea medierii în Republica Moldova? Am urmărit cu interes de-a lungul timpului acțiunile dvs.

Tatiana Ciaglic: Medierea este o profesie utilă și nobilă, mediatorii aduc pacea și împăcarea în casele oamenilor. Cred în ceia ce fac și nu am iluzii. Am noroc de Colegi cu care merg înainte și folosind aceasta ocazie vreau să-i mulțumesc din tot sufletul pentru perseverență și fidelitate.

Zeno Șuștac: Va urez mult succes în toate acțiunile întreprinse! Câteva cuvinte pentru mediatorii romani?

Tatiana Ciaglic: Doresc tuturor mediatorilor ca Anul Nou să ne facă mai înțelepți, puternici și hotărâți să aducem pace și înțelegere!

Zeno Șuștac: Va mulțumesc! Fie ca anul 2014 să fie un an memorabil pentru medierea din Republica Moldova și România!

MEDIEREA PENALĂ ÎN LEGISLAȚIA DE LA 1 FEBRUARIE 2014

Cristi Danileț
Judecător – Membru al Consiliului Superior al Magistraturii

1. Medierea în cauzele penale – prezentare generală

Dintre practicile restaurative medierea victimă-infractor este cea mai răspândită. Cu toate acestea, în România mediurile penale sunt extrem de rare, iar discuțiile academice pe acest subiect aproape că nu există.

Cadrul legal pentru medierea penală este creat de Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, așa cum a fost modificată prin Legea nr. 255/2013¹. Funcționarea medierii în materie penală este în directă legătură cu dispozițiile din noul Cod penal și noul Cod de procedură penală, precum și cu cele din legile de punere în aplicare a fiecăruia dintre coduri, care vor intra în vigoare la 1 februarie 2014².

2. Modificări aduse legislației privind medierea penală

Conform art. 67 din Legea nr. 192/2006, modificată: „(1) *Dispozițiile din prezenta lege se aplică și în cauzele penale, atât în latura penală, cât și în latura civilă, după distincțiile arătate în prezenta secțiune.* (2) *În latura penală a procesului, dispozițiile privind medierea se aplică numai în cauzele privind infracțiuni pentru care, potrivit legii, retragerea plângerii prealabile sau împăcarea părților înlătură răspunderea penală*”.

De aici ar rezulta că nu se poate face mediere penală decât în cazul anumitor infracțiuni. Dar, observăm că nu este atribuția mediatorului de a face încadrări juridice – de altfel, mediatorul nu poate și nu trebuie să fie interesat de aspectele juridice ale cauzei³, întrucât el nu face consiliere juridică a părților. Apoi, acordul de mediere nu este un mijloc de a se ajunge la retragerea plângerii prealabile sau la împăcare – odată cu modificările aduse reglementărilor prin Legea nr. 202/2010 a „micii reforme”, acordul de mediere este o modalitate distinctă de încetare a procesului penal pentru anumite infracțiuni⁴. Mai mult, cum în latura penală a unui proces intră aspecte privind încadrarea juridică a faptei și aplicarea pedepsei, nicio înțelegere dintre victimă și făptuitor nu le poate viza, acestea intrând în atribuția organelor judiciare.

¹ Legea nr. 255/2013 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013) și va intra în vigoare la 1 februarie 2014.

² Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură penală, Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal.

³ cu excepția chestiunilor procedurale legate de prezența avocatului, interpretului, părinților sau serviciului de probațiune. Dacă cu privire la acestea are dificultăți, el poate apela cu acordul părților la un specialist (art. 55 din Legea nr. 192/2006).

⁴ Dacă părțile din mediere ajung la un consens cum că s-au „împăcat”, atunci devine incidentă instituția „împăcării”; dacă în urma acordului persoana vătămată declară sau promite că își va retrage plângerea prealabilă, atunci devine incidentă instituția „retragerii plângerii prealabile”.

Ca urmare, noi susținem că potrivit noii legislații penale, programată pentru a intra în vigoare la 1 februarie 2014, vor fi trei tipuri de medieri în procesele penale:

a. *Mediere penală în cazul infracțiunilor urmăribile la plângere prealabilă sau pentru care este posibilă împăcarea* – este incidentă numai în cazul anumitor infracțiuni și acordul de mediere are ca efect automat imposibilitatea de a declanșa procesul penal iar, dacă a fost deja pornit, efectul va fi încetarea procesului penal;

b. *Mediere penală în cazul celorlalte infracțiuni* – este incidentă pentru orice altă infracțiune, fără a produce efectul automat de a bloca derularea procesului penal ci, eventual, prin voința procurorului se poate pune capăt urmăririi penale, respectiv prin voința judecătorului se poate evita aplicarea pedepsei;

c. *Mediere civilă* – privește numai pretențiile civile vizând despăgubirile pretinse în procesul penal.

3. Acordul de mediere – impediment al acțiunii penale

Potrivit Codului de procedură penală, procesul penal poate înceta dacă s-a încheiat un „acord de mediere în condițiile legii”.

Acordul de mediere poate să intervină fie mai înainte de depunerea plângerii prealabile, fie după depunerea acesteia.

Mediatorul trebuie să acorde atenție reglementărilor care garantează dreptul la avocat și la serviciile unui interpret - la care părțile pot renunța (art. 68 alin. 1), încheierea acordului de mediere încheia prin reprezentant - care trebuie să fie o persoană ce poate face acte de dispoziție în condițiile legii (art. 52 alin. 1), garanțiile procesuale în cazul minorilor (art. 68 alin. 2 din Legea nr. 192/2006) - prezența părinților, tutorelui, curatorului sau persoanei în îngrijirea sau supravegherea căreia se află minorul, a Direcției generale de asistență socială și protecția copilului în faza de urmărire penală și a Serviciului de probațiune în faza de judecată (art. 505 și art. 508 noul Cod de procedură penală).

Pentru a produce efecte în procesul penal, acest acord trebuie întocmit în formă scrisă. Procesul penal va fi împiedicat numai cu privire la infracțiunile urmăribile la plângere prealabilă⁵ sau pentru care este posibilă împăcarea⁶. Evident, acest efect

⁵ **Infracțiuni în noul Cod penal:** lovirea sau alte violențe (art. 193); vătămarea corporală din culpă (art. 196); amenințarea (art. 206); hărțuirea (art. 208); violul în forma simplă (art. 218 alin.1 și 2); agresiunea sexuală în forma simplă (art. 219 alin.1); hărțuirea sexuală (art. 223); violarea de domiciliu (art. 224); violarea sediului profesional (art. 225); violarea vieții private (art. 226); divulgarea secretului profesional (art. 227); furtul la plângerea prealabilă (art. 231 alin. 1 rap la art. 228-230); abuzul de încredere (art. 238); abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239); bancruta simplă (art. 240); bancruta frauduloasă (art. 241); gestiunea frauduloasă (art. 242); distrugerea în forma simplă și prima formă agravată (art. 253 alin 1 și 2); tulburarea de posesie (art. 256); asistența și reprezentarea neloială (art. 284); nerespectarea hotărârilor judecătorești (art. 287 alin. 1 lit. d-g); violarea secretului corespondenței (art. 302, modificat prin Legea 187/2012); abandonul de familie (art. 387); nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului (art. 379); împiedicarea exercitării libertății religioase (art. 381). **Infracțiuni în legi speciale:** art. 39 din Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat (amenințarea, lovirea sau alte acte de violență comise asupra unui avocat); art. 20 din Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar (lovirea sau alte violențe săvârșite împotriva medicului veterinar); art. 43 din Legea nr. 255/1998 privind protecția noilor soiuri de plante (contrafacere și divulgare); art. 263 rap. la art. 261-262 din Legea nr. 53/2003 - Codul Muncii (neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive); art. 26 alin. 3 rap. la art. 24 din Legea nr. 191/2003 privind infracțiunile la regimul transportului naval (lovirea superiorului de către inferior, respectiv inferiorului de către superior); art. 50 și 51 din Legea nr. 248/2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate (împiedicarea de orice fel,

se va produce numai în cazul acelor infracțiuni pentru care conflictul dintre părți este stins total prin mediere⁷.

4. Soluția organului judiciar

Conform art. 70 alin. 5 din Legea nr. 192/2006 „*soluționarea acțiunii penale ori a acțiunii civile (se face – n.ns) în baza acordului încheiat ca rezultat al medierii*”.

4.1. Soluția pentru infracțiunile urmăribile la plângere prealabilă sau pentru care este posibilă împăcarea

Atunci când acordul de mediere vizează toate pretențiile părților și duce la stingerea în întregime a conflictului, deosebim următoarele situații:

a. dacă procesul se află în faza de urmărire penală: procurorul va adopta, cu privire la acțiunea penală, o soluție bazată pe art. 16 lit g) din noul Cod de procedură penală [ce atrage clasarea, potrivit art. 314 alin. 1 lit a)]. Procurorul nu va putea adopta în acest caz o soluție cu privire la acțiunea civilă, întrucât nu are această competență funcțională. Prin urmare, dacă părțile doresc ca acordul lor să îmbrace forma unui titlu executoriu, ele au posibilitatea să apeleze la notar (art. 59 alin. 1 din Legea nr. 192/2006) sau la instanța civilă (art. 59 alin. 2 din Legea nr. 192/2006), potrivit regulilor obișnuite⁸;

b. dacă procesul se află în faza de judecată: instanța de judecată va soluționa ambele acțiuni prin hotărâre. Astfel, cu privire la acțiunea penală va dispune încetarea procesului penal având ca temei art. 16 lit g) din noul Cod de procedură penală, iar cu privire la acțiunea civilă va lua act de înțelegerea dintre părți exprimată în acord, atribuind astfel acesteia caracter executoriu. Când acordul de mediere este

fără drept, a exercitării de către cetățeanul român a dreptului la liberă circulație în străinătate; și lăsarea minorului într-un alt stat); art. 218 din Legea nr. 62/2011 a dialogului social (limitarea prin condiționare sau constrângere a exercitării atribuțiilor funcției membrilor aleși în organele de conducere ale organizațiilor sindicale); art.8 rap. la art. 5 din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale (concurența neloială), modificat prin Legea nr. 255/2013; art. 6¹ din OUG nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, modificat prin Legea nr. 187/2012 (amenințarea unei persoane sau a unui grup de persoane, prin intermediul unui sistem informatic), art. 11 din OUG nr. 55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși, modificat prin Legea nr. 187/2012 (neluarea de către proprietarul câinelui sau deținătorul temporar al acestuia a măsurilor de prevenire a atacului canin asupra unei persoane).

⁶ **Infracțiuni cuprinse în noul Cod penal:** violența în familie (art. 199 alin.2)⁶; furtul la plângerea prealabilă [art. 231 alin.2 rap la art. 228, art. 229 alin. (1), alin. (2) lit. b) și c) și art. 230]; însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (art. 243); înșelăciunea (art. 244); înșelăciunea privind asigurările (art. 245). **Infracțiuni cuprinse în legi speciale,** modificate prin Legea nr. 187/2012: Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție (art. 58 și 59), Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor (art. 50 și 52), Legea nr. 16/1995 privind protecția topografiilor produselor semiconductoare (art. 38), Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (art. 141), Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice (art. 90 alin. 1 lit. a), Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie (art. 32).

⁷ Subliniem că nu este vorba de acordul de mediere limitat doar la pretențiile civile (mediere civilă în procesul penal).

⁸ Pentru cazul în care părțile au convenit să transfere proprietatea asupra unui imobil sau alt drept real ori în caz de partaj și cauze succesoriale, autentificarea sau consfințirea acordului sunt – oricum – obligatorii, iar în fața notarului sau instanței se vor face verificări nu doar formale, ci și de fond, putându-se chiar aduce modificări sau completări acordului de mediere (art. 58 alin 4 din Legea nr. 192/2006).

depus în calea de atac, se va desființa hotărârea primei instanțe și se va da efect acordului de mediere.

Atunci când acordul de mediere vizează doar pretențiile civile și conflictul dintre părți nu este totuși stins, părțile așteptând soluția organului judiciar pe latura penală, efectele acestui acord de mediere vor viza strict latura civilă. Prin urmare, instanța de judecată va ține seama de înțelegerea dintre părți prin acordul de mediere doar când va pronunța soluția în ambele laturi ale procesului penal.

4.2. Soluția pentru celelalte infracțiuni

Atunci când acordul de mediere nu este limitat la pretențiile civile, deosebim următoarele situații:

a. dacă procesul se află în faza de urmărire penală, procurorul va continua instrumentarea cauzei potrivit regulilor obișnuite. După intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală, acordul de mediere va putea sta la baza unei soluții de renunțare la urmărire penală (art. 318 alin. 1 și alin.2, modificate prin Legea nr. 255/2013⁹). Mai mult, anumite obligații asumate de părți în cadrul acordului de mediere vor putea fi impuse de procuror suspectului/inculpatului pentru a fi realizate în maxim 9 luni, sub sancțiunea revocării măsurii dispuse, de renunțare la urmărire (art. 318 alin. 3 și alin.4, modificate prin Legea nr. 255/2013¹⁰).

b. dacă procesul se află în faza de judecată: instanța de judecată va soluționa acțiunea penală și va lua act de înțelegerea din acordul de mediere al părților. Potrivit noii legislații penale, începând cu 1 februarie 2014 instanța va putea pronunța, după caz, condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei (în condițiile art. 80-82 C.pen), amânarea aplicării pedepsei (în condițiile art. 83-90 C.pen). Astfel, prevederile cuprinse în acordul de mediere se vor examina de către instanță în cadrul procedurii de verificare a condițiilor pentru *renunțarea la aplicarea pedepsei și amânarea aplicării pedepsei*, care printre criteriile referitoare la infractor prevăd și „eforturile depuse de acesta pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii, precum și de posibilitățile sale de îndreptare [art. 80 alin. 1 lit. b), respectiv art. 83 alin. 1 lit. d) noul Cod penal].

⁹ Aceste alineate ale articolului 318 au următorul cuprins: „(1) În cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa amenzii sau pedeapsa închisorii de cel mult 7 ani, procurorul poate renunța la urmărirea penală când, în raport de conținutul faptei, de modul și mijloacele de săvârșire, de scopul urmărit și de împrejurările concrete de săvârșire, de urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii, constată că nu există un interes public în urmărirea acesteia. (2) Când autorul faptei este cunoscut, la aprecierea interesului public sunt avute în vedere și persoana suspectului sau a inculpatului, conduita avută anterior săvârșirii infracțiunii și *eforturile depuse pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii*”. (s.ns - CD).

¹⁰ Aceste alineate ale articolului 318 au următorul cuprins: „(3) Procurorul poate dispune, după consultarea suspectului sau a inculpatului, ca acesta să îndeplinească una sau mai multe dintre următoarele obligații: a) să înlătore consecințele faptei penale sau să repare paguba produsă ori să convină cu partea civilă o modalitate de reparare a acesteia; b) să ceară public scuze persoanei vătămate; c) să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile, în afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta aceasta muncă; d) să frecventeze un program de consiliere. (4) În cazul în care procurorul dispune ca suspectul sau inculpatul să îndeplinească obligațiile prevăzute la alin. (3), prin ordonanță stabilește termenul până la care acestea urmează a fi îndeplinite, care nu poate fi mai mare de 6 luni sau de 9 luni pentru obligații asumate prin acord de mediere încheiat cu partea civilă și care curge de la comunicarea ordonanței”.

Atunci când acordul de mediere vizează doar pretențiile civile: efectele acestui acord de mediere vor viza strict latura civilă și instanța, odată cu soluționarea acțiunii penale, va lua act de înțelegerea statuată prin acord, cu excepția situațiilor în care e obligată să respingă acțiunea civilă sau să o lase nesoluționată (art. 25 alin. 5 și alin. 6 noul Cod de procedură penală).

5. Concluzii

Trebuie acceptat că acordul de mediere este un impediment al procesului penal, dar distinct de lipsa plângerii prealabile, de retragerea plângerii prealabile și de împăcarea părților.

Acordul de mediere penală este o înțelegere dintre părți cu privire la pretențiile și obligațiile reciproce, care nu privește modalitatea de tragere la răspundere penală (ce constituie competența exclusivă a organelor judiciare) și care nu se reduce la o înțelegere cu privire la pretențiile ce constituie obiect al acțiunii civile în procesul penal. Clauzele unui acord de mediere pot privi, practic, orice drepturi de care părțile pot dispune, inclusiv cele care nu au legătură cu procesul penal propriu-zis, esențial fiind ca ele să aibă ca finalitate stingerea totală și definitivă a conflictului dintre părți, aspect care trebuie să rezulte în mod neechivoc din acordul de mediere.

De aceea am susținut că medierea penală poate avea loc pentru orice infracțiune în care există victime și făptuitori identificați, ea având ca efect încetarea procesului penal numai pentru unele infracțiuni (deocamdată doar cele urmăribile la plângerea prealabilă sau pentru care este posibilă împăcarea părților). Bineînțeles, vor fi diferențe între tipurile de infracțiuni sub aspectul efectelor generate de acordul de mediere:

- în cazul infracțiunilor urmăribile la plângerea prealabilă sau pentru care e posibilă împăcarea: acordul de mediere împiedică prin voința legiuitorului (și nu a părților!) începerea sau continuarea procesului penal, producând astfel efecte în ambele laturi ale procesului penal¹¹;

- în cazul celorlalte infracțiuni: procesul penal se derulează sub aspectul laturii penale după regulile obișnuite, iar sub toate celelalte aspecte se va da efect acordului de mediere penală.

Distinct de acordul de mediere penală, se poate încheia între părți în temeiul art. 23 alin.1 noul Cod de procedură penală un acord de mediere numai cu privire la despăgubirile civile – care fac obiectul propriu-zis al laturii civile a procesului penal. Însă, în mod evident, un astfel de acord de mediere nu va influența derularea laturii penale.

¹¹ Teoretic, chiar și în cazul acestor infracțiuni, părțile s-ar putea înțelege în acordul de mediere numai cu privire la aspectele civile ale cauzei, dar practic nu vedem rațiunea unei astfel de înțelegeri.

AVANTAJELE CLAUZEI DE MEDIERE ÎN CONTRACTELE COMERCIALE

Claudiu Ignat

Reglementarea contractelor comerciale este aplicabilă nu numai în cazul contractelor încheiate între comercianți, ci și între comercianți și terțe persoane fizice. Întrucât sunt contracte ce vizează profitul, prin încheierea și derularea lor comercianții săvârșesc fapte obiective de comerț.

Contractele comerciale indiferent de obiectul lor, fie ca sunt de vânzare-cumpărare, închiriere, mandat, easing, navlosire etc., sunt contracte sinalagmatice, deoarece prin încheierea lor iau naștere obligații reciproce între părțile contractante.

Majoritatea contractelor comerciale sunt contracte cu titlu oneros, în sensul ca toate părțile contractante urmăresc un interes patrimonial, o parte contractantă primind un preț ca un contra-echivalent al prestației sale iar cealaltă parte contractantă primește bunul, respectiv prestația sau orice alt echivalent în funcție de clauzele stipulate de către co-contractanți.

De cele mai multe ori se întâmplă ca la încheierea contractelor sa existe raporturi comerciale deja existente iar încheierea unui nou contract are deja un caracter intuitu personae. Însa nu întotdeauna se întâmplă, ca cei ce încheie raporturi juridice comerciale obligându-se la prestații și contraprestații în baza contractelor comerciale, să cunoască comerciantul sau persoana fizică cu care a stabilit raporturi comerciale.

În aceste condiții comercianții recurg la clauze contractuale prin care stipulează cu exactitate întinderea obligațiilor asumate de către fiecare parte contractantă, stabilind reguli, termene, sancțiuni și chiar modalități de interpretare a contractelor.

Părțile contractante, în speță comercianți, conștienți de faptul ca legea părților este contractul, prin clauze speciale investesc (pentru soluționarea litigiilor privind interpretarea respectiv sancționarea pentru neîndeplinire obligațiilor asumate și chiar încetarea contractului) instanțele de judecată sau tribunalul arbitrar competent teritorial și material.

În baza acestui principiu al „legii părților” comercianții pot insera o clauză de mediere în contractele comerciale, cu privire la soluționarea litigiilor apărute în derularea contractelor, atât pentru obligațiile deja respectate cât și pentru cele viitoare.

Conform art. alin 5, din Legea 192/2006, în orice convenție ce privește drepturile asupra cărora părțile pot dispune, acestea pot insera o clauză cu privire la mediere, a cărei validitate este independentă de validitatea contractului comercial din care face parte.¹²

Potrivit art.2,alin 3, „persoanele juridice au dreptul de a-și soluționa disputele prin mediere atât în afara, cât și în cadrul procedurilor obligatorii de soluționare amiabilă a conflictelor prevăzute de lege.” Această prevedere dă dreptul părților să dispună în mod nemijlocit cu privire la modul prin care înțeleg să soluționeze un

¹² Legea 192 cu privire la Organizarea și exercitarea Profesiei de mediator, art. 2, alin 5, detaliază faptul ca se poate aplica oricărui contract în care părțile pot dispune,

litigiu, care, conform acestor prevederi legale, nu mai obligă persoana juridică în a apela numai la instanța de judecată.¹³

Avantajele acestei clauze deriva din faptul că medierea nu stabilește o arie de competență materială sau teritorială ca în cazul instanței sau tribunalului arbitrar, unde legea stabilește clar și fără echivoc cine are competență în soluționarea litigiului apărut.¹⁴

Procedura medierii, prin mediatorul care o aplică, nu este ținută de o arie de competență teritorială și materială, singura condiție fiind ca mediatorul să-si desfășoare activitatea în condițiile Legii 192/2006 cu privire la autorizare și funcționare¹⁵.

Dacă în contractul comercial părțile nu au stipulat expres procedura medierii ca modalitate de soluționare a litigiilor, nu există nici un impediment legal sau procedural pentru a apela la mediere. La polul opus, chiar dacă în contract există clauze clare cu privire la instituția competentă cu soluționarea litigiilor (instanță, arbitraj, etc.), părțile de comun acord pot apela la mediere înainte de a se adresa uneia dintre aceste instituții. Dacă părțile decid să apeleze la această formă alternativă de soluționare a litigiului, pot prevedea, pe cale unui act adițional, clauza cu privire la mediere, contractul modificându-se numai în ceea ce privește modalitatea de soluționare a litigiilor, celelalte clauze rămânând neschimbate.

Un alt avantaj al clauzei de mediere este acela că permite părților să păstreze confidențialitatea atât asupra litigiilor apărute cât și asupra înțelegerii la care s-a ajuns prin procedura de mediere.

Confidențialitatea procedurii de mediere, asigurată atât de principiile medierii cât și de clauza contractuală, păstrează imaginea comerciantului care nu și-a respectat întocmai obligațiile contractuale asumate.

Medierea dă posibilitatea comercianților să se pună de acord cu privire la întinderea drepturilor și obligațiilor asumate prin contract, a obligațiilor deja îndeplinite precum și îndeplinirea celor viitoare.

Prin procedura medierii, dat fiind scopul și natura comercială a contractului (obținerea de profit cât mai rapid), comercianții economisesc timp și bani iar soluția la care se ajunge este bazată pe interesele și nevoile mediate și imediate. Acordul de mediere poate fi pus în executare imediat fără a mai fi nevoie, în prealabil, de investire a acestuia cu formulă executorie.

Timpul foarte scurt necesar procedurii de mediere pentru a ajunge la o înțelegere trainică, dă posibilitatea comercianților să se concentreze pe ceea ce-i interesează cu adevărat și anume reluarea activității economice.

Datorită principiului autodeterminării, prin faptul că înțelegerea aparține în integralitate părților fiind bazată pe interesele și nevoile părților, nu numai pe drepturile legale, părțile păstrează controlul înțelegerii pe tot parcursul procesului de mediere, soluția fiind negociată și unanim acceptată. Medierea dă posibilitatea comercianților să păstreze bunele relații comerciale deja existente și uneori dă naștere altora noi.

Chiar dacă prin mediere nu se ajunge la o înțelegere, nu există nici o sancțiune sau o consecință juridică, părțile având posibilitatea ca în continuare să apeleze

¹³ Legea 192/2006, art. 2, alin (3) Persoanele fizice sau persoanele juridice au dreptul de a-și soluționa disputele prin mediere atât în afara, cât și în cadrul procedurilor obligatorii de soluționare amiabilă a conflictelor prevăzute de lege.

¹⁴ Ghid de Mediere, Ignat C, Zeno ș, Danileț C, Editura Universitara, București, 2010,

¹⁵ Legea 192 cu privire la Organizarea și exercitarea Profesiei de mediator, art.7 lit g.

pentru soluționarea litigiului la instanța de judecată sau arbitraj precum și la alte instituții de soluționare a conflictelor. Singura obligație ce incumbă părților în caz de neînțelegere fiind aceea de păstra confidențialitatea informațiilor dezvăluite în timpul medierii.

Mai mult decât atât, medierea ca și procedura necontencioasă, conform directivei 52/2008 a UE, nu întrerupe cursul prescripției, un aspect important în gestionarea litigiului dintre comercianți, care datorită acestui aspect nu pot invoca procedura de mediere ca o modalitate de tergiversare pentru curgerea termenului de prescripție.¹⁶

În contextul în care NCP Civilă impune anumite reguli și proceduri cu privire la acțiunea în instanța, medierea, ca și clauza contractuală, nu poate decât să suplinească procedura informării¹⁷, care este obligatorie, astfel încât aceasta din urmă, nu mai trebuie parcursă, deoarece procedura medierii este, pe de o parte obligatorie (datorită clauzei contractuale), iar pe de alta parte, poate să soluționeze rapid litigiul, astfel încât litigiul să nu mai ajungă în instanță.¹⁸

În cazul în care părțile nu au stipulată nici o clauză cu privire la procedura medierii, aceștia sunt obligați să parcurgă procedura medierii sub sancțiunea respingerii acțiunii de către instanța de judecată ca inadmisibilă.¹⁹ Stipulând această clauză, cu privire la mediere, această ședință de informare nu mai este obligatorie.

Art.21, alin 1 din NCP Civilă, dă posibilitatea judecătorului să trimită părțile la mediere, astfel încât acestea să-și soluționeze litigiul pe cale amiabilă și până la următorul termen de judecată.²⁰

Mai mult atât organele judiciare, cât și arbitrale, precum și alte autorități cu atribuții jurisdicționale informează părțile asupra posibilității și a avantajelor folosirii procedurii medierii și le îndrumă să recurgă la această cale pentru soluționarea conflictelor dintre ele.²¹

Deși acordul de mediere, prin legea 192/2006, nu are caracterul și puterea unui titlu executoriu, dreptul comunitar, prin directiva 52/2008 UE, stabilește în mod clar și fără echivoc, că, acordul de mediere sau de negociere, reprezintă titlu executoriu cu privire înțelegerea mediată sau negociată de către comercianții aflați în litigiu.²²

¹⁶ Directiva 52/2008 CE cu privire la modalitățile alternative de soluționare a litigiilor comerciale în țările membre ale UE,

¹⁷ Legea 192/2006, Art. 2, alin (1) *Dacă legea nu prevede altfel, părțile, persoane fizice sau persoane juridice, sunt obligate să participe la ședința de informare privind avantajele medierii, inclusiv, dacă este cazul, după declanșarea unui proces în fața instanțelor competente, în vederea soluționării pe această cale a conflictelor în materie civilă, de familie, în materie penală, precum și în alte materii, în condițiile prevăzute de lege.*

¹⁸ Legea 134/2010, privind NCP Civilă

¹⁹ Legea 192/2006, art.2, alin.(1^2) *Instanța va respinge cererea de chemare în judecată ca inadmisibilă în caz de neîndeplinire de către reclamant a obligației de a participa la ședința de informare privind medierea, anterior introducerii cererii de chemare în judecată, sau după declanșarea procesului până la termenul dat de instanță în acest scop, pentru litigiile în materiile prevăzute de art. 60^1 alin. (1) lit. a) - f).*

²⁰ Art. 21 din NCp Civila, (1) *Judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale*

²¹ Legea 192/2006, art. 6

²² Directiva 52/2008 CE cu privire la modalitățile alternative de soluționare a litigiilor comerciale în țările membre ale UE,

ZENO ȘUȘTAC, UN INIȚIATOR AL FILOSOFIEI MEDIERII

Cecilia Caragea

Zeno Șuștac, inițiatorul filosofiei medierii

Zeno Șuștac nu s-a mulțumit să devină doar un specialist și un practician de vârf în domeniul medierii, ci a avut ambiția să deschidă, în același timp, un nou drum în abordarea problematicii medierii, inițiind, prin teza sa de doctorat, un nou câmp de cercetare, cel al filosofiei medierii.

Cecilia Caragea: Din câte știi, sunteți din Timișoara, un oraș aparte, cu o atmosferă aparte, cald, armonios, liniștit, orașul în care și eu am studiat matematica. Dumneavoastră v-ați făcut studiile tot în Timișoara?

Zeno Șuștac: E o poveste mai lungă, am făcut cursuri în mai multe localități, facultatea - în zona mea, în zona de vest, la Lugoj, am urmat Facultatea de Drept de la Universitatea Dragan, ulterior am făcut un masterat în Timișoara, apoi un altul la Academia de Studii Economice din București, după care - un doctorat la Cluj. Mai exact, am urmat un master în Dreptul Afacerilor la Universitatea de Vest din Timișoara, un master în Comunicare și Relații Publice la Academia de Studii Economice din București și un doctorat la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, la Facultatea de Istorie și Filosofie, doctorat într-un domeniu de interes pentru mine, cel al soluționării alternative a conflictelor, dar într-o abordare filosofică.

Cecilia Caragea: Cine v-a fost îndrumătorul lucrării de doctorat?

Zeno Șuștac: Am avut plăcerea să-l am coordonator de doctorat pe profesorul Liviu Petru Zapartan, un om deosebit, în primul rând un foarte bun dascăl și în al doilea rând un mare caracter.

Cecilia Caragea: Problematika aleasa pentru lucrarea de doctorat, filosofia medierii, pare extrem de interesanta. Ați plecat de la filosofia dreptului?

Zeno Șuștac: Filosofia medierii e o încercare temerară, pare a fi chiar o premieră la nivel mondial. Teza mea se numește *O abordare filosofică a sistemelor alternative de rezolvare a disputelor*, cred ca este interesanta pentru ca am încercat sa merg la rădăcina conflictului, la cauzele generatoare de conflict, la motivațiile părților, la aspirațiile lor, la nevoile și interesele lor, dar face în același timp trimitere la tot ceea ce înseamnă filosofie clasică. De-a lungul timpului, majoritatea filosofilor și-au exprimat opiniile, părerile, trăirile, despre conflict, despre adevăr, despre dreptate, despre justiție.

Cecilia Caragea: De la Dialogurile lui Platon...

Zeno Șuștac: Cu certitudine! Dar și Aristotel, Kant, Rousseau, filosofia modernă. Teza conține și trimiteri la aspecte nefilosofice, dar înrudite, întrucât

medierea este o știință multidisciplinară. Nu am mers exclusiv pe partea de filosofie, ci și pe comunicare, și pe partea de negociere, pe partea de psihologie. Și nu în ultimul rând, am insistat pe filosofia păcii.

Cecilia Caragea: Ați încercat așadar să faceți o istorie a medierii din punct de vedere filosofic, dincolo de istoria instituției medierii și a conceptului de mediere?

Zeno Șuștac: Da! și am pornit chiar de mai departe decât s-ar aștepta cineva care citește doar titlul - *Filosofia medierii*. Abordarea e un pic mai complicată.

Cecilia Caragea: Mi se pare foarte interesantă abordarea filosofică a acestui domeniu.

Zeno Șuștac: Este! Pentru că în lucrarea respectivă nu m-a interesat legea cutare din anul cutare, nu m-a interesat nici ce tehnici folosește mediatorul, nici ce proceduri aplica acesta, m-au interesat motivațiile părților din punct de vedere filosofic în a duce un război sau în a construi pacea.

Cecilia Caragea: Motivațiile părților sau... și motivațiile așa-zisului mediator?

Zeno Șuștac: și motivațiile mediatorului! Chiar dacă nu vorbim despre înțelesul termenului de astăzi, specific profesiei, ci ne referim la o personalitate anume cu rol de mediator într-o anumită perioadă și societate.

Cecilia Caragea: Pentru ca aici mi se pare ca apar diferențele foarte mari... Zeno Șuștac: Da, dar personajele principale în mediere sunt părțile. Ele sunt centrul universului, pentru noi, mediatorii.

Cecilia Caragea: Dar de-a lungul istoriei, din Antichitate și până azi, ce care media anumite conflicte provoca sau venea cu soluții?

Zeno Șuștac: E altceva, pentru că nu e neapărat vorba de mediere, sunt alte tipuri de rezolvare a conflictelor, pe care eu nu le-as numi medieri. E foarte important să identificăm sistemul de valori și să stabilim sistemele de referință ale părților. Poate, pentru unii contează o ideologie, pentru alții - o credință religioasă, pentru unul contează strict partea financiară, pentru altul - reparația în natură, pentru altul, o sumă de bani ar compensa anumite impedimente cauzate... Suntem diferiți și, fiind diferiți, vedem total diferit ceea ce se întâmplă în jurul nostru.

Cecilia Caragea: Referitor la relativizarea scării de valori, raportat la vechile scări de valori, e mai dificil acum?

Zeno Șuștac: Într-adevăr, putem vorbi despre o partiționare a scării de valori în prezent, pentru că valorile fundamentale care erau în Antichitate sau în Evul Mediu, de exemplu, sunt diferite față de cele de astăzi.

Cecilia Caragea: și atunci, pentru un mediator, cum e mai ușor, să fie fiecare cu scara lui de valori sau nu?

Zeno Șuștac: Mediatorul din 2013, și când spun mediator nu mă refer exclusiv la acea persoană autorizată, conform legii, ci la mediator în sensul larg, ca poziționare a unei persoane în viața sa de zi cu zi, are provocări complet diferite. Suntem într-o eră digitală și totul se desfășoară contra cronometru, e altfel... Acum e altfel! Putem să spunem că există noi sisteme de valori și noi sisteme de referință

care sunt transmise noilor generații. Dar, totuși, de-a lungul timpului, putem constata ca oamenii simt întotdeauna nevoia sa-si dovedească în permanenta ceva unul altuia, sa identifice vinovați. Simt nevoia sa le fie atribuit lor adevărul absolut, simt nevoia sa rezolve conflictele într-un mod extrem de clar, și anume creând o ierarhie de învinși și învingători. Și, de fiecare data, își alocă sau doresc să își aloce rolul de învingători. Uneori contează mai mult victoria decât...

Cecilia Caragea: Pierderile de război?

Zeno Șuștac: Exact! Uneori contează mai mult victoria decât rezultatele obținute, uneori contează mai mult acel *I-am arătat eu lui!* sau *Ai văzut? Tot eu am câștigat!*, acea satisfacție pe care eu nu o înțeleg, trebuie sa recunosc...

Cecilia Caragea: E ceva ce tine de orgoliu, de mândrie, de o proastă înțelegere a propriilor interese până la urmă...

Zeno Șuștac: Da și, cu siguranță, și în România, mai mult decât în alte zone ale lumii, se perpetuează această mentalitate care a fost implementată în anii de comunism. Cu certitudine, în perioada antebelică, sistemele de valori erau mult mai solide. În perioada antebelică și interbelică, societatea românească era mult mai echilibrată, era mult mai puternic influențată de acele valori tradiționale. Acum, din nefericire, anii comunismului au sădit, în mentalitatea colectiva a romanilor, anumite obișnuințe, anumite reflexe nocive pentru cei care le au, adică pentru noi.

Cecilia Caragea: Credeți că ne putem raporta la perioada interbelică așa ca la o epocă de aur?

Zeno Șuștac: Nu neapărat, dar, cu siguranță, este unul dintre momentele de referință și, în același timp, extrem de importante din istoria României. O epocă de platină, să spunem, ar putea fi considerată perioada antebelică...

Cecilia Caragea: Va întreb pentru ca foarte multa lume critică perioada respectivă, atacând intelectualii de atunci pentru simpatiile lor legionare din perioada de început ale acestei mișcări...

Zeno Șuștac: În fiecare perioada istorica au fost și lucruri bune, au fost și lucruri rele, totuși, societatea era condusă după valori, zic eu de un alt nivel decât cele de acum. A fost tranziția asta bruscă de la sistemul comunist la un sistem capitalist interpretabil, original, care poate fi definit într-o mulțime de feluri, iar toate aceste lucrurile au influențat obișnuințele romanilor.

Cecilia Caragea: și credeți ca ne-am putea reîntoarce la valorile de atunci?

Zeno Șuștac: E necesar să mai treacă timp, avem nevoie să educăm generații, avem nevoie ca acele valori importante pentru noi să fie deprinse de tânăra generație încă din primii ani de școală, de viață; va dura, este un proces cu o durata considerabila, cred ca mai avem nevoie cel puțin încă vreo 20-30 de ani pentru a reveni la ceea ce ne caracterizează.

Cecilia Caragea: **Dar sunteți optimist?**

Zeno Șuștac: Cu siguranța! Perioada tranziției este foarte scurta raportata la, hai sa spunem, un ciclu istoric! Cred ca suntem încă în perioada căutărilor, și nu mă refer la căutarea unei identități, avem o identitate foarte clara, noi, romanii. Suntem un popor care ar trebui sa fie mai mândru decât este! Să-și reafirme mândria, justificata, de altfel! În ultima perioada, am observat însă o reafirmare a mândriei de a fi romani... Dar și patruzeci și ceva de ani de ideologie comunista se resimt! Iar reminiscentele sale încă ne bântuie viața de zi cu zi.

Cecilia Caragea: **Ca să revenim la mediere, să înțeleg că, din punctul dumneavoastră de vedere, acest concept ar fi fost mult mai aproape de valorile și de starea de normalitate din perioada interbelica?**

Zeno Șuștac: Va dau exemplul clasic, pe care cu siguranță l-ați auzit rostit de foarte mulți oameni din domeniul medierii, dar - haideți - sa-l disecam un pic din punct de vedere conceptual. Avem 3 milioane și jumătate de procese în desfășurare, iar România are 20 de milioane de locuitori. Oare de ce? Tocmai din acea obișnuință de care va vorbeam. Primul instinct e acela de a acționa pe cineva în judecata, iar acest lucru se materializează fără a pune tu anterior în balanța beneficiile și dezavantajele pentru tine. Vezi aceasta judecata ca fiind o vendeta, o vendeta în care, într-un final, încerci să-ți pulverizezi oponentul. Dar soluția găsită de instanță nu-ti va da dreptate întotdeauna...

Cecilia Caragea: **Sa fie cumva o urmare a comunismului, a ședințelor în care se caută un țap ispășitor?**

Zeno Șuștac: De acolo pornesc toate lucrurile din ultimii ani, și haideți să ne mai gândim la un alt lucru: medierea în viața politică din România, medierea din viața socială din România, medierea pe partea relațiilor internaționale ale tarii. Nu prea exista, deși avem instrumente pentru a se face pași importanți în acest domeniu, dar pașii sunt foarte lenti, avem inasa norocul ca ne sunt impuse anumite valori...

Cecilia Caragea: **Medierea pe partea relațiilor internaționale ale tarii cred ca poate reprezenta un subiect aparte, de interes. Nu ar fi o idee ca toti diplomații să aibă cursuri de comunicare, de mediere?**

Zeno Șuștac: Ar fi un *must-have* și important ar fi sa nu prevaleze criteriul politic, ci criteriul competentei, criteriul dedicării pentru ceea ce ai de făcut. Și dedicarea să presupună inclusiv o formare interdisciplinara extrem de complexa. Vad necesitatea implicării României pe partea de *peace building*, pe partea de construcție a unui proces de implementare a păcii. Din nefericire, România nu exista la acest nivel.

Cecilia Caragea: **Dar noi ce atuuri am avea, ce ne-ar recomanda pe noi sa facem asta? Istoria, poziția geografică, mentalitatea?**

Zeno Șuștac: Cred ca toate si, în plus, poziția strategică a României, poziționarea României, contextul internațional și - nu în ultimul rând - potențialul României, pe acest domeniu.

Cecilia Caragea: **Potențialul uman.**

Zeno Șuștac: Capacitatea de expertiza, sa-i spunem.

Cecilia Caragea: **Dar romanii ca mentalitate, ca pregătire, luați individual, ar fi mai potriviți?**

Zeno Șuștac: Haideți sa ne gândim, de exemplu, la Titulescu! Cât de ușor a putut să fie un factor de influențare și de echilibru la nivel internațional... și încă într-un context nefavorabil!

Cecilia Caragea: **Deci sunteți optimist în privința României.**

Zeno Șuștac: Eu sunt optimist, prefer sa aud cat mai des nu ca România a trimis trupe în baza unor parteneriate strategice în anumite zone, ci ca a trimis echipe de mediatori!

Cecilia Caragea: **Deci, vedeți implicarea mediatorilor și în relații de colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și cu Ministerul Apărării.**
Zeno Șuștac: Da, și în plus, când mă refer la mediatori, mă refer și la mediatori capabili sa "performeze" în arena internațională a conflictelor.

Cecilia Caragea: **Ce înseamnă un specialist în mediere internațională?**

Zeno Șuștac: Presupune o structura interioara bine definita, mult mai complexa decât cea presupusa de profesia de mediator, e altceva, un mix de diplomație, cu insertii de interdisciplinaritate și o multipla capacitate de expertiza.

Cecilia Caragea: **Vedeți o nisare a profesiei de mediator în mai multe specializări în viitor?**

Zeno Șuștac: Doar în cazul medierilor internaționale e vorba de altceva... Una este partea diplomatică, alta este partea de profesie liberală într-un segment al Uniunii Europene.

Cecilia Caragea: **Revenind la teza dumneavoastră de doctorat despre filosofia medierii, probabil ca exista și o parte de istorie.**

Zeno Șuștac: Pe lângă partea de istorie, este și o parte atipică, săi spunem, pentru lucrarea respectivă, o parte de construcție a păcii, atât la nivel statal, cât și la nivel de individ, la nivel de entități, dar și la nivel internațional.

Cecilia Caragea: **Poate chiar inter-religios, mă gândesc...**

Zeno Șuștac: Cu siguranță, da. Îmi vine în minte cartea scrisa de Brian Cox, în care acesta se bazează foarte mult, atunci când discuta despre conciliere, pe credințele religioase ale părților, ale statelor sau ale organizațiilor. Ce-i diferențiază și ce-i apropie? Care sunt filosofii după care se ghidează unii, după care se ghidează ceilalți? Când totul pare despărțit în doua laturi absolut distincte și fără a avea nimic în comun, exista totuși multe lucruri avute în comun, dar care nu sunt la suprafață și care pot fi legături, care pot constitui un liant important.

Cecilia Caragea: **Deci, e mai simplu atunci când părțile sunt din aceeași religie.**

Zeno Șuștac: Da, riscurile cresc cu siguranță atunci când apar astfel de factori diferiți...

Cecilia Caragea: **Dar exista teoria conform căreia, în maximum 30 de ani, religiile vor dispărea.**

Zeno Șuștac: Cred ca aceasta teorie exista de vreo 4.000 de ani!!! Religiile nu vor dispărea cat timp va exista viața pe pământ!

Cecilia Caragea: **și pentru ca sunteți din Timișoara, care este - din toate aceste puncte de vedere - un oraș aparte, care credeți ca este explicația atmosferei de acolo?**

Zeno Șuștac: Da, e un oraș cosmopolit, unde niciodată nu au existat probleme interetnice de-a lungul timpului, deși aici sunt foarte multe grupuri etnice, discutăm aici despre sârbi, maghiari, germani, italieni, austrieci, bulgari, un oraș în care sunt și foarte multe confesiuni. Timișoara e un oraș cosmopolit și datorita faptului ca e una dintre porțile importante de intrare în tara dinspre vest, dar și datorita specificului local. De fiecare data când mă întorc din București în Timișoara, parca mă întorc în timp, dar într-un timp care îmi place!

Cecilia Caragea: **Mai este Timișoara așa cum spuneți și așa cum o știu și eu, după 20 de ani?**

Zeno Șuștac: E vorba de valori foarte importante, care sunt înrădăcinate. Nu știu dacă mai e Timișoara de acum zeci de ani, și asta din cauza migrației locuitorilor din alte zone către Timișoara. Timișoara e un pol de interes, așa cum e și Bucureștiul. Nu știu câți timișoreni mai sunt în Timișoara, dar cu siguranță cei veniți în Timișoara sunt mulți.

Cecilia Caragea: **Da, dar au preluat probabil din aerul locului, din atmosfera locului.**

Zeno Șuștac: Au preluat, dar au și venit cu un alt aer din alta parte. Și pentru un timișorean, în acest moment, mai e un reper important. El face cu mașina cinci ore pana la Viena și aproape dublu pana la București.

Cecilia Caragea: **Da, bine, asta se întâmplă și din Oradea, și din Cluj, și din alte orașe, dar Timișoara parca are un ceva în plus.**

Zeno Șuștac: Are un aer aparte, de aici au pornit multe idei valoroase pentru România și Europa.

Cecilia Caragea: **Credeți că timișorenii nu sunt așa de certăreți? Sau... apelează mai degrabă la mediere?**

Zeno Șuștac: Haideți să spunem că sunt mai interesați în a stinge procesele din instanță sau neînțelegerile care există. Nu există o statistică în acest sens, pur și simplu cred că e ceea ce ar constata oricine ajunge în acest oraș.

Cecilia Caragea: **Dar cum vedeți alte regiuni ale țării raportat la Timișoara?**

Zeno Șuștac: Văd dinamism în foarte multe regiuni și, poate, toleranță spirituală, dar spiritul pașnic este învins, uneori, de dinamism și de pragmatism. Ce ar însemna pentru mine să pierd un număr de ani în instanța sau ce ar însemna să-mi rezolv problema acum, într-un fel sau altul? Aici se echilibrează sau se dezechilibrează balanța! Mediul economic din București? Pragmatic. Foarte pragmatic. Aici sunt concentrate principalele investiții în România. Evident, Bucureștiul este un pol important pentru noi, cel mai important în acest moment, fără nici un dubiu. Și de aici se propaga, la fel ca undele seismice, și lucruri bune, și lucruri mai puțin bune. Dar, inițial, nu Bucureștiul a îmbrățișat medierea. Medierea a prins rădăcini la Craiova.

Cecilia Caragea: **Da, asta mi se pare puțin ciudat, oltenii par mai aprigi, mai iuți la mânie, ca sa zic așa! și totuși acolo a început medierea în România.**

Zeno Șuștac: Au spus da medierii în momentul în care le-a fost prezentat conceptul! Bucureștiul a ezitat, Timișoara a ezitat, motiv pentru care s-a implementat în Craiova, pentru început. A apărut Centrul de Mediere la Craiova, iar acum, pe măsură ce profesia s-a dezvoltat, sigur că e de interes, mai ales pentru București.

Cecilia Caragea: **și cum explicați atitudinea Bucureștiului și Timișoarei de atunci?**

Zeno Șuștac: Fiind un concept nou în România, nu a fost privită dezvoltarea medierii în perspectiva. S-au raportat strict la acel moment, la posibilele beneficii pe termen scurt și nu le-au identificat. Dar pe termen mediu și lung e cu totul și cu totul altceva.

Cecilia Caragea: **Da, asta s-ar putea sa fie un păcat mare al nostru, al romanilor, în general, în perioada asta, sa nu vedem pe termen lung.**

Zeno Șuștac: și mai suntem obișnuiți cu un lucru, din nefericire - "Dacă alții construiesc ceva frumos, hai sa dărâmăm ce au construit ei, pentru ca e prea frumos și nu se pliază pe ce ne dorim noi sa promovam!" și aici mă gândesc la ce se

întâmplă în plan legislativ, la noi, pe partea de mediere. Dezvoltarea medierii periclitează anumite interese de menținere a acestor procese și de fiecare data când se pune o cărămidă în degrevarea instanțelor de procese, se da cu barosul în structura de rezistență.

Cecilia Caragea: Deci, acțiunile de acest gen le considerați tributare, sa zic așa, mentalității românești.

Zeno Șuștac: Cu siguranță!

Cecilia Caragea: Deci, e ceva tipic romanesc?

Zeno Șuștac: Din nefericire, noi nu ne gândim la societatea românească în ansamblu, ne gândim la părțile, la interesele unei profesii sau ale altora, noi nu ne gândim la interesul cetățeanului.

Cecilia Caragea: Da, se pare ca suntem o societate foarte fărâmițată.

Zeno Șuștac: Da, e o realitate!

Cecilia Caragea: Încă de pe vremea lui Ceaușescu, de pe vremea comunismului, iar după aceea, tranziția a accentuat acest lucru.

Zeno Șuștac: Am prins, nu foarte mulți, dar am prins ani de comunism, îmi aduc aminte ce înseamnă să nu ai lumină în casă, îmi aduc aminte ce înseamnă să nu poți urmări un program TV, îmi aduc aminte ce înseamnă să stai la "coadă" la lapte. Copil fiind, am parcurs aceste etape și brusc a avut loc o trecere, căreia noi îi zicem "tranziție", dar a fost o trecere bruscă la cu totul și cu totul altceva. Și adaptabilitatea românilor a fost alterată de anii petrecuți în perioada comunismului. Pentru o pasăre care toată viața a stat închisă într-o colivie, a zbura nu e ceva normal!

Cecilia Caragea: Deci, românii n-au știut să se comporte normal după '90.

Zeno Șuștac: Nu neapărat normal, n-aș zice chiar așa, dar nu și-au regăsit încă toate valorile care-i caracterizează. Mai au multe de identificat, de regăsit, de redescoperit.

Cecilia Caragea: Dar să revenim la traseul dumneavoastră personal. Cum a fost după terminarea facultății?

Zeno Șuștac: După facultate am dat admitere pentru profesia de avocat, concurență criminală, trei mii și ceva de oameni pe locuri foarte puține și am intrat în profesia de avocat cu așteptări foarte mari. Părinții mei, nefiind din domeniul respectiv, nu am avut nici o susținere pe această parte. Am crezut în acea frumusețe a avocaturii descoperită în perioada facultății. Profesia de avocat e o profesie foarte frumoasă, din nefericire, nu în România și nu acum.

Cecilia Caragea: **De ce?**

Zeno Șuștac: Pentru că, din nefericire, în România contează mult prea mult memorarea unor texte de lege și administrarea de probe. Asta prevalează asupra a orice. Eu mă simt mult mai apropiat de sistemul anglo-saxon, unde există curți de jurați. Bine, știam după ce am terminat facultatea că în instanță se vorbea în română, și nu în engleză, și erau judecători, și nu jurați! Ca să glumesc puțin... Dar eu m-am simțit foarte apropiat de sistemul anglo-saxon, pe care din nefericire noi nu ni-l permitem la nivel de stat, e foarte costisitor, mult mai costisitor decât ce ne putem permite mulți ani de-acum încolo, dar într-un sistem precum cel anglo-saxon contează și alte lucruri. Acolo contează cât de bun comunicator ești, cat de bun negociator ești, cat de bun psiholog ești, cat de bun sociolog ești, cat de persuasiv ești, ai posibilitatea să folosești influențarea și manipularea, dar nu aceea manipulare care are conotații eminamente negative. Și în afara de asta, sa înțelegi reacțiile, sa le influențezi, sa le controlezi, mă refer și la comunicarea paraverbală, care este vitala în instanțele din orice stat din lume. În România nu contează comunicarea paraverbală sau nonverbală, în România, totul se reduce la a depune concluzii scrise. Un număr foarte mare de procese repartizat pe fiecare complet, așa ca n-ai cum sa acorzi atenție tuturor aspectelor și de foarte multe ori se neglijează aspecte semnificative. Dar magistrații romani sunt printre cei mai bine pregătiți din lume din punct de vedere profesional și lucrul asta pot sa-l afirm cu certitudine în fata oricui. Judecătorii romani sunt pregătiți și sunt buni. Selecția se face extrem de riguros. Admiterea în magistratura? Doar vârfurile pot să ajungă acolo! Problema e alta, problema e ca în momentul în care au început sa profeseze, din cauza condițiilor de lucru, din cauza subfinanțării sistemului și a faptului că există un număr mic de judecători raportat la nevoile sistemului juridic, lucrurile nu funcționează așa cum ar avea potențial să funcționeze, iar aici este o problema de sistem, nu o problema de oameni din sistem. Sigur, fiecare sistem are derapajele lui, e normal, e firesc, dar imaginați-vă, să fiți în pielea unui magistrat care are 100-120 de procese pentru o singură ședință de judecată. Este peste capacitatea umană de a rămâne concentrat la absolut toate aspectele respective și menționez ca sunt procese în care sunt audiați 5 sau 8 martori. Se succed unele după celelalte procesele respective. Nu ai cum să faci fata! Știm foarte bine ca atenția poate fi ținuta la o limită controlabilă doar un număr de ore, cam atât. Asta e problema pe care o identific eu în sistemul juridic actual. Și revin la ce vă spuneam despre sistemul anglo-saxon. Acolo decizia o ia un judecător, dar judecătorul ia doar decizia de a individualiza sau încadra pedeapsa. Îl găsesc vinovat sau nevinovat pe cel acuzat jurații, iar ei provin din medii diverse. Nu sunt neapărat persoane cu studii superioare, nu sunt toți la același nivel, se caută o uniformizare din toate mediile, de toate vârstele, bărbați, femei, pentru ca acolo, acele curți de jurați sunt considerate a fi exponenții societății civile, exponentul omului de rând și ei, sigur, cu sprijinul specialiștilor, ei sunt convinși de vinovăția sau de nevinovăția persoanei respective și daca persoana respectiva e găsită vinovata, atunci judecătorul spune: *OK, e vinovat pentru asta, iar eu ca judecător, după ce am văzut că e vinovat, trebuie să văd ce pedeapsă să-i dau, hai să adaptez sancțiunea acordată la fapta respectivă.* Acolo avocatul este un specialist multicalificat în mai multe domenii: comunicare, negociere, psihologia aplicată. Toate acestea există în sistemul de învățământ în domeniul juridic din universitățile noastre? Nici vorbă! și acolo diferența e făcută de calitatea umană și profesională a avocatului respectiv.

Asta mi-aș dori să fac în România. M-aș simți foarte apropiat de asta. Dar nu am cum.

Cecilia Caragea: **Da, acolo accentul e pus mai mult pe avocat decât în sistemul nostru.**

Zeno Șuștac: Cu siguranță!

Cecilia Caragea: **Adică, acolo avocatul trebuie să fie puțin actor, puțin regizor și...**

Zeno Șuștac: Absolut! și să mizeze pe partea umană, care la noi, din nefericire, este ocolită. Acolo, când se judecă un proces, ziua respectivă e dedicată integral procesului respectiv.

Cecilia Caragea: **Costă foarte mult...**

Zeno Șuștac: E adevărat și nu ne permitem! Eu nu numai că sunt avocat, dar mă simt foarte aproape de avocatură, însă o avocatură de un asemenea nivel și de o asemenea factură.

Cecilia Caragea: **Deci nu lucrați ca avocat.**

Zeno Șuștac: Nu mai pledez de ceva vreme. Deși am o vechime în profesie din 2002 până în prezent.

Cecilia Caragea: **De când nu mai practicați avocatura?**

Zeno Șuștac: De când sunt membru în Consiliul de Mediere. Nu poți conduce o profesie practicând o altă profesie!

Cecilia Caragea: **și acum, revenind la traseul personal, cum ați ajuns la mediere?**

Zeno Șuștac: Un rol foarte important în a deveni mediator l-a avut faptul că sunt avocat. Am văzut că se organizează un curs de mediere la Craiova, nu știam ce e medierea în 2005, și m-am dus la interviul pentru cursul respectiv dintr-un motiv atipic pentru un mediator, tipic pentru un avocat. Știam că sunt 10 locuri și 40 de înscriși. Mi-a plăcut competiția. *Sunt 10 locuri și 40 de oameni? Cursul se face gratuit? Vreau și eu să concurez cu colegii mei, să vedem care-i cel mai bun!* Țasta a fost raționamentul, vă spun cu sinceritate.

Cecilia Caragea: **În ce-a constat concursul?**

Zeno Șuștac: Într-un interviu, în a identifica cât de conflictual sau neconflictual e avocatul respectiv, cât e de dispus spre o înțelegere pe cale amiabilă sau din contră. Și nu a fost vorba de cunoștințe în domeniul medierii, în discuție era felul de a fi. Iar eu eram mai puțin conflictual decât ceilalți colegi. Eu am privit acest curs ca

fiind un concediu de două săptămâni la Craiova. Dar, spre surprinderea mea, cei de acolo mi-au insuflat pasiune pentru mediere. Americanii și românii.

Cecilia Caragea: Și, după cele două săptămâni de cursuri, cum au decurs lucrurile?

Zeno Șuștac: A fost necesară o perioadă pentru a-mi reășeza valorile personale vizavi de ce înseamnă medierea, vizavi de ce înseamnă avocatatura, vizavi de ce mă vad eu făcând peste un număr de ani. Și predicția mea s-a apropiat, în urma analizei, foarte mult de ceea ce se întâmplă acum. Acum se întâmplă chiar mai mult decât am sperat eu la acel moment. Pentru că propagarea profesiei de mediator în societatea românească a fost foarte rapidă, având în vedere contextul, având în vedere factorii externi și având în vedere ancorele existente. Una peste alta, lucrurile s-au desfășurat mult mai rapid datorită faptului că am avut privilegiul să aderăm la Uniunea Europeană și au fost impuse niște valori externe, inclusiv condiții în vederea aderării. Facem parte din marea familie europeană, am decis să intrăm în această familie, să ne reunim cu această familie europeană și atunci înseamnă că avem valori comune și creduri comune și va trebui să adaptăm ce credeam noi la ce crede întreaga Europă.

Cecilia Caragea: Vă mai amintiți prima mediere?

Zeno Șuștac: Prima mediere a fost oarecum un examen, un examen personal.

Cecilia Caragea: Și când a avut loc?

Zeno Șuștac: Foarte rapid. Imediat după curs, anterior apariției legii, în baza unui proiect al unui ONG din Timișoara. Proiectul respectiv era susținut de Ambasada Statelor Unite și presupunea efectuarea de medieri pro bono. A fost foarte interesant, extrem de interesant, însă foarte solicitant pentru mine ca mediator. De ce solicitant? Lucrurile învățate la curs m-au fascinat, dar era necesar să le testez în practică. Trebuia să îmi demonstrez că informațiile acumulate în curs și tehnicile însușite funcționează în realitate, funcționează în viața de zi cu zi, și nu doar în medieri simulate! Mai trebuia să-mi demonstrez mie că sunt capabil să fac mediere la un standard ridicat, trebuia să depășesc anumite bariere personale autoimpuse de profesia din care veneam, respectiv cea de avocat. Era nevoie să fac dovada faptului ca reușesc să-mi adaptez limbajul și viziunea dincolo de șablonul juridic. În 2005 priveam lumea printr-un șablon juridic. Acel șablon juridic dezumanizează profesionistul domeniului respectiv. Și când spun că dezumanizează mă refer la faptul că, în calitate de practician al dreptului, ai tendința de a vedea în fața ta nu oameni care solicită de la tine un ajutor de specialitate, ci pârâți, reclamânți, numere de dosar și căi de atac. Și asta este o mare problema, pentru ca în fata ta ai oameni, oameni care au speranțe, au dorințe, au probleme reale cu care se confruntă, caută un mod de a le depăși și apelează la tine ca specialist, dar nu doar ca specialist, ci și ca om. Problema e că profesionistul trebuie să fie om, să nu uite că e om, și când spun om mă refer la toate acele principii de viață, la toată educația și racordarea permanentă la societatea din care provine, și nu în ultimul rând la evitarea

"autodivinizării". Din nefericire, "autodivinizarea" tinde uneori să fie privită ca o religie între practicienii dreptului și ai altor profesii liberale.

Cecilia Caragea: **Nu-i cam tare cuvântul?**

Zeno Șuștac: Nu! Fiind o profesie liberală, e o profesie vocațională și reputațională, iar reputația, uneori, atunci când nu ți-o construiesc faptele tale, se bazează foarte mult pe partea de marketing.

Cecilia Caragea: **Și e un păcat mare asta?**

Zeno Șuștac: E un păcat foarte mare, pentru ca...

Cecilia Caragea: **Păi, în lumea de astăzi, sunt foarte multe profesii în care lucrurile stau la fel.**

Zeno Șuștac: E un păcat foarte mare al acestor profesii, pentru ca, dincolo de orice, suntem oameni. Pe locul doi suntem profesioniști, pe primul loc suntem oameni.

Cecilia Caragea: **Dar tu îți construiești imaginea ta ca profesionist.**

Zeno Șuștac: Imaginea ta trebuie să fie construită de faptele tale, nu de vorbele tale!

Cecilia Caragea: **Ce calități trebuie să ai ca să fii mediator?**

Zeno Șuștac: E o diferență mare între mediatorii autorizați conform legii (mă refer în mod exclusiv la cei care doresc pur și simplu bifarea unei noi profesii în CV-ul personal) și mediatorii în adevăratul sens, enormă. După certificare și parcurgerea ABC-ului profesiei prin formarea inițială urmează un drum anevoios pe care doar cei dedicați îl pot parcurge cu succes. În primul rând, ține de resortul interior, ține de adaptabilitatea persoanei respective în a lucra cu valorile specifice medierii, în a și le însuși. Nu numai certificarea data de Consiliul de Mediere îți dă calitatea de mediator, nu doar Legea nr. 192/2006 sau Directiva 52/2008 a Parlamentului European îți dă calitatea de mediator, ci și felul tău de a fi. Felul tău de a relaționa cu oamenii, felul tău de a interacționa, capacitatea ta, dusă poate la extrem, de a construi consensuri, de a identifica problemele cu care se confruntă ceilalți și de a contribui prin expertiza ta, prin felul tău de a fi, la depășirea impasului respectiv. Nu e mediator cel care în timpul medierii se comportă ca la carte, dar, în momentul în care a dezbrăcat haina mediatorului, e opusul unui mediator. Sunt multe valori care pot fi duse undeva spre limita superioară, dar nu într-un număr de ani, ci într-un număr de zeci de ani. Are foarte mare legătură cu autodezvoltarea, prin identificarea propriilor vulnerabilități, apoi cu analiza, cu sinceritatea ta față de tine. Cu dorința de a atinge un nivel imaginar al unui mediator perfect. Dar nu există mediator perfect. Există, în schimb, mediatorii care cred în ceea ce fac și care se apropie mult de capacitatea lor. Eu sunt un perfecționist, aveam tendința de a mă compara în permanență cu cel mai bun. În permanență, pentru mine, etalon era cel mai bun. Cel cu cultura generală cea

mai amplă, cel cu experiență practică cea mai îndelungată, cel cu rezultatele cele mai bune. Pentru mine, una dintre temeri era aceea de a vorbi în public. Și a fost nevoie de un efort personal foarte mare în a transforma aceasta fobie într-o dorință intensă de a vorbi în public. Am reușit să transform o fobie într-o plăcere. Are legătură cu medierea, dar are legătura și cu mine. Cu dorința mea de a mă dezvolta în această profesie. Totuși, deși este necesar, nu este de ajuns să urmezi pentru formarea ta continuă ca specialist un curs, două, cinci. Am identificat vulnerabilități personale în mai multe puncte, pentru că etalonul meu de mediator presupune standarde ridicate. Am văzut ce domenii mai trebuie să aprofundez. Mă refer în primul rând la știința comunicării. Apoi nimeni nu știe, până nu studiază fenomenul cu adevărat, cât de importantă este abordarea psihologica. Iată, un mediator trebuie să fie un bun psiholog, ce presupune asta? Urmarea unei facultăți de psihologie? Nu neapărat! Nu vorbim aici de identificarea mecanismelor la nivel cognitiv, de altfel un lucru absolut necesar, ci pur și simplu vorbim despre psihologie aplicată în relațiile interumane, din perspectiva mediatorului. Vorbim despre faptul că nevoi personale autoimpuse au legătură cu medierea, și aceste nevoi personale presupun în primul rând o dorință de evoluție de la stadiul incipient, de proaspăt mediator, la un stadiu prognozat, impus. După opt ani am ajuns la concluzia că, de fiecare dată, cu cât cunosc mai mult, cu cât studiez mai mult, descopăr că încă mai pot învăța enorm. Și pentru a dezvolta aceste lucruri, fiecare mediator trebuie să înțeleagă că menirea lui ca mediator are mare legătură cu așteptările pe care le au ceilalți de la el. Și așteptările nu sunt strict profesionale, așteptările au foarte mare legătură cu caracterul, cu partea de construire a încrederii părților în procedura medierii, în persoana mediatorului, în acel om pe care îl cunoști de câteva ore, de câteva minute sau de câteva zile și în care trebuie să ai încredere totală.

Zeno Șuștac și Cecilia Caragea, de vorbă despre valori, istorie, filosofie

Cecilia Caragea: **Cum vedeți profesia de mediator în viitor?**

Zeno Șuștac: Indubitabil, o profesie doar pentru specialiștii domeniului, mediatorii! O văd ca pe o profesie absolut elitistă, o profesie care nu este pentru oricine, o profesie în care mulți sunt chemați, puțini rămân și au rezultate, o profesie care te înobilează cu siguranță dacă îți desfășori menirea ta socială conform tuturor standardelor, nu o văd în nici un caz ca o anexă, ca o profesie part-time, o îndeletnicire cu atribuții ale altor profesii, ci ceva ridicat la un grad de excelență. Stă în puterea oricărui mediator să ajungă acolo, totul depinde de determinarea lui. Foarte puține lucruri native contează, important e resortul care te împinge să faci ceva în domeniul respectiv. Dacă aștepti să primești și nu înveți să oferi, nu vei obține nimic. Mă refer, evident, la nivelul de implicare în profesie. Dacă, după autorizare, aștepti să-ți vină la birou valori de medieri trimise de legiuitori, înseamnă că toată implicarea ta pentru profesie s-a terminat în momentul în care ai terminat cursul și nu vei ajunge prea departe. Trebuie să evoluezi încontinuu! Să te autoperfecționezi mereu!

Cecilia Caragea: în **final, nu pot să nu remarc ca aveți un nume mai aparte, ce descendență aveți?**

Zeno Șuștac: Sunt român și mă mândresc cu asta! Dar, bineînțeles, sunt interesat de tot ce presupune partea istorică și genealogică referitoare la originea mea. Aplecându-mă spre aceste aspecte, am identificat origini poloneze ale numelui meu de familie. În Regatul Poloniei circula o moneda numită *Șuștac*. Aceasta ar putea fi o posibilă descendență. De la posibil la cert este însă un drum lung, iată de ce prefer să operez cu date certe: Zeno Șuștac, mediator român! (Cecilia Caragea)